Burgers buitenspel. Wat is Thierry's alternatief?

Posted on 29 juni 2019 by Coen de Jong

De gevestigde politieke orde – van Rutte tot Klaver – heeft weinig eerbied voor de democratie en sluit hele bevolkingsgroepen buiten. Het is dan ook broodnodig dat die orde van tijd tot tijd wordt gewisseld en ververst. Maar Coen de Jong is er niet gerust op dat een wisseling van de wacht door bijvoorbeeld Forum voor Democratie ('nieuwrechts') wel tot zoveel meer vrijheid, democratie en burgerrechten zou leiden.

Nieuwrechts, met name het Forum voor Democratie, is een blijvertje in de politiek. Het Commentariaat bij de publieke omroep zit weliswaar nog in de ontkenningsfase. En de deftige pers probeert met diepterapportages over groene kikker-memes Thierry Baudet pootje te lichten. Maar NRC-columnist Tom-Jan Meeus moet de wanhoop nabij zijn, want niets helpt tegen de electorale verlokking van de lavendellucht.

Waarschijnlijk valt het kwartje bij de ontkenners op het moment dat Nederland zijn 'Italië-moment' beleeft: een verkiezing waarbij de éénpartijstaat (© Syp Wynia) minder dan 50 procent van de stemmen behaalt. De éénpartijstaat, oftewel het 'elitaire midden', bestaat uit GroenLinks, PvdA, D66, ChristenUnie, CDA en VVD. Momenteel heeft dit gezelschap in de Eerste Kamer alleen een meerderheid als men elkaar innig vasthoudt.

Rutte en Klaver, laken en pak

De gevestigde media besteden veel aandacht aan de tegenstellingen binnen het elitaire midden, aan graduele verschillen tussen GroenLinks en de VVD. Maar deze beide kampen zijn twee zijden van dezelfde medaille: het is 'gevestigde orde met een links sausje' tegenover 'gevestigde orde met een rechts sausje'.

De politici en de kiezers van PVV, FvD, SP, Partij vd Dieren, 50Plus, SGP, DENK en de niet-stemmers: ze vallen bijna volledig buiten de macht. Buiten de bestuurlijke banen, de publieke sector, het subsidiecircuit, de NPO en de denktanks waar je bij

moet zitten om in Nederland invloed te kunnen uitoefenen.

Klasse, afkomst en woonplaats zijn inmiddels bepalender voor het stemgedrag dan het klassieke en vrij simplistische links-rechts schema. Mensen die niet in het 'juiste' milieu zijn geboren, in de periferie wonen, eerste-generatie hoger opgeleid zijn of allochtoon zijn stemmen minder snel op de éénpartijstaat – en zijn eerder geneigd niet te gaan stemmen. Bestuurskundigen Mark Bovens en Anchrit Wille signaleerden dit in 2014 in hun boek 'Diploma-democratie'.

In een wereld zonder zekerheden, waar politici mensen vertellen dat ze geen betere baan, inkomen of huis hoeven te verwachten en zich maar aan moeten passen aan multiculturele geboden en verboden, nodigt het 'elitaire midden' de minder bedeelde kiezer bijna uit om hen via de stembus een schop te geven.

Verwaarloosde kiezers

Het is geen toeval dat de populistische dijkdoorbraak eerst in de Angelsaksische wereld optrad. Daar is veertig jaar lang economisch beleid gebaseerd op het radicale vrijemarkt-denken van de Chicago School of Economics. Het resultaat: naast een topzware financiële sector in New York en Londen ook verpaupering op epische schaal in Noord-Engeland en in de 'fly-over states' in de Verenigde Staten. De 'deplorables' – blank, zwart of aziatisch – waren het volgens de Hillary Clintons en de David Camerons niet eens waard om in verkiezingstijd naar te luisteren.

Vandaar Trump en Brexit. Het is ook geen toeval dat in Italië – waar sinds het land ging deelnemen aan de euro de economie tot stilstand is gekomen – alle klassieke politieke partijen electoraal zijn weggevaagd. Vandaar de opkomst van Matteo Salvini.

Als men bij de bestuurlijke kaste van World Economic Forum, IMF, OECD en Europese Unie enig historisch besef had zou men het ontbrandingsgevaar van het mengsel dat men zelf heeft gebrouwen erkennen. In plaats daarvan doen ze wat machthebbers in paniek meestal doen: de media censureren, het vrije debat inperken en charlatans inhuren om te schelden op mensen zonder macht, geld en invloed.

Op nieuwrechts, dat politiek vaste voet aan de grond krijgt, zien we vergelijkbare valkuilen opdoemen. Want wat is het FvD: is het een protestpartij die opkomt voor gewone mensen? Of is het een escalatie van het rechtse denken, dat armen en uitkeringsgerechtigden schuldig verklaart en jongeren vertelt om in de naam van 'de vrijheid' en 'het ondernemerschap' een 60-urige werkweek als onverzekerde ZZP-er te accepteren? Voor een Oost-Europees salaris? We moeten vrezen voor het laatste.

Nieuwrechts draagt voorlopig nog geen oplossing aan voor de ongelijke uitkomsten van ons sociaaleconomische systeem. Te vrezen valt dat zowel het elitaire midden van Rutte en Klaver als het nieuwrechts van Baudet onder druk van de toenemende sociaaleconomische spanningen hun vertrouwen in de democratie kwijt gaan raken.

Na de Wall Street crash van 1929 zagen we dat eerder: velen gaven het basisidee van de democratie op, onze vorstin Wilhelmina voorop. Het parlement, dat was voor slapjanussen en burgermannen die alleen goed waren in praten. Terwijl een parlement – immers afgeleid van het Franse werkwoord parler – daar juist voor is opgericht, als alternatief voor geweld en burgeroorlogen.

Een stabiele maatschappij heeft een florerende middenklasse nodig, weten we al sinds Aristoteles. Minder algemeen onderkend is dat voor een functionerende democratie ook inspraak en bestaanszekerheid voor de arbeidersklasse noodzakelijk is.

Elites rouleren

Trump was een waarschuwingssignaal, een teken dat vasthouden aan de status quo geen optie is. Het 'elitaire midden' en hun journalistieke hulptroepen willen desondanks de helft van de kiezers monddood maken in de strijd om lijfsbehoud tegen Het Populisme. Die koers leidt ons terug naar 19e eeuwse ongelijkheid en repressie.

Elites moeten af en toe worden vervangen. En gaat er iets verloren als de mensen rond Mark Rutte afvloeien naar bestuurlijke sinecures ergens in de provincie? Mist u Ard van der Steur al?

Laten we wel opletten of Forum voor Democratie geen gevalletje gaat zijn van 'meet the new boss, same as the old boss'. Wat gaan de nieuwrechtse

troonpretendenten, eenmaal aanbeland op posities van invloed, met onze burgerrechten doen? De rechtsstaat en het vrije debat – onder de liberalen van D66 en de VVD aan corrosie onderhevig – zijn onze enige bescherming tegen willekeur, rechtsongelijkheid en beroepsverboden. Kortom: hou ook nieuwrechts scherp in de gaten.